

U periodu do istorijskog Pariskog sporazuma u 2015. godini, EBRD je pokrenula zelenu ekonomsku tranziciju - pristup koji ima za cilj da stavi u srce banke ulaganja koja donose ekološke koristi i na taj način poveća tranzicije na nisko-ugljenične ekonomije. Treba smanjiti CO2 emisije u svim sektorima koje banka podržava i u svim zemljama u kojima posluje, da bi ovaj pristup bio od značaja.

Iako ceo rudarski sektor ima značajne CO2 emisije, najzastupljeniji su u ugljenom rudarstvu, koje EBRD-ov nacrt rudarske strategije pokazuje da će nastaviti da podržava. Nacrt opisuje okolnosti u kojima bi EBRD razmatrala kreditiranje toplotnog i koksnog ugljanog rudarstva: Finansiranje projekata koksnog uglja;

Poboljšanje HSE&E projekata u termo-rudarskim operacijama;

Zdravlje i sigurnost, poboljšanje operativne sigurnosti ili sanacija mina u rudarskim operacijama

Ne postoje kriterijumi niti metodologija za odlučivanje o tome koji projekti se uklapaju u ove kategorije, i indikatori za napredak su samo merenje obima investicija. Iskustvo BankWatch-a u praćenju rudarskih projekata podržanih od strane EBRD-a pokazuje da ovo omogućava vertikalno integrisanim energetske kompanijama da imaju koristi od podrške EBRD u ugljenom rudarstvu, npr. Projekat poboljšanja životne sredine EPS 2011 Kolubara. EBRD-ovi indikatori tranzicije na nivou projekta i dalje ne uključuju bilo kakve životne sredine i socijalne komponente, tako da, socijalne, ekološke i/ili klimatske koristi od projekata se posmatraju kao dodatni bonus, a ne kao deo osnovnih indikatora EBRD-a.

Rudarstvo uglja i njegova upotreba se ne trebaju tretirati odvojeno, kao što je to slučaj u rudarstvu banke i energetske strategije. EBRD ne bi trebala biti u mogućnosti da jednostavno odustane od svoje odgovornosti prema CO2 emisijama odvajajući rudarstvo od sagorevanja, s obzirom na to da se ugalj uglavnom minira kako bi ga spalio. Takav pristup, na primer, omogućio je banci da podrži elektroenergetsku kompaniju u državnoj svojini Elektroprivreda Srbije ne manje od pet puta od 2001. godine, a da ne bude u stanju da kontroliše kompanijom od prekomerne pouzdanosti na lignit, koji i dalje čini oko 70 posto godišnje proizvodnje električne energije.

Zabrinjavajuće je to što nekoliko drugih slučajeva u projektima za rudarstvo predstavljaju dokaze da je banka direktno podržavala nabavku nove rudarske opreme koja omogućava ekstrakciju lignita i produženje životnog veka rudnika ili proširenje kapaciteta elektrane na ugalj, a da se ne uspostavi nikakav socijalni uticaj.

Ovi primeri su detaljno opisani u nastavku i služe kao primeri da rudarstvo uglja, održivost i prelazak na nisko-ugljeničnu ekonomiju ne može ići ruku pod ruku. EBRD se mora odlučiti na kojoj će strani stajati.

Elektroprivreda Srbije - slučaj Kolubara (Srbija)

U oktobru 2015. godine, nezavisni Mehanizam za Žalbe Projekta Evropske Banke za Rekonstrukciju i Razvoj utvrdili su da je banka prekršila svoju ekološku i socijalnu politiku kada je odobrila 80 miliona evra za rudarsko poslovanje državnog energetskog preduzeća EPS. PCM je istražio zajam EPS-a u 2011. godini za kupovinu nove rudarske opreme za veoma kontroverzni rudnik lignita - Kolubaru.

Kako pokazuje izveštaj PCM-a, EBRD nije uspela da adekvatno proceni stepen emisija stakleničkih plinova iz projekta. Banka je priznala u dokumentu koji je pre toga predstavila Upravnom odboru za odobrenje projekta da će nova rudarska oprema omogućiti proizvodnju lignita sa većim kvalitetom, što je bio preduslov za izgradnju nove elektrane na lokaciji. Međutim, ona je izostavila GHG emisije za novu fabriku u svojim proračunima i kao rezultat toga predstavila projekat kao vodeći u smanjenju, umesto povećanju, emisija. Kako se navodi u izveštaju o usklađenosti: "Procena GHG emisija preduzete na "Projektu" su pojedinačne, neosnovane u smislu podrške informacija i u suprotnosti sa smernicama EBRD-a i međunarodnom dobrom praksom."

Izveštaj PCM-a je došao kao odgovor na dve žalbe usredsređene na pre-projekat EBRD-a za ekološku i društvenu procenu, koja je procenila uticaj samo odabranih delova rudnika Kolubara. Procena je takođe umanjila negativne aspekte projekta, kao što je podrška ekspanzije rudnika i stvaranje preduslova za izgradnju nove elektrane na ugalj. Isto tako, isključujući selo Vreoci iz svoje procene, banka je pokušala da izbegne odgovornost za kolektivno preseljenje 1180 domaćinstava iz Vreoca.

Osim toga, baš kada je izveštaj PCM-a objavljen, EBRD je odobrila kredit od 200 miliona evra EPS-u za restrukturiranje preduzeća, peti kredit banke od 2001. godine. Kredit je između svojih uslova naglasio da treba da se razradi okvir za preseljenje, praćen posebnim akcionim planovima za ponovno naseljavanje pogođenih zajednica. Međutim, iako je EPS obavestio EBRD da je okvir za preseljenje objavljen, dokument nije pronađen i nije bio konsultovan sa zajednicama ili srpskim organizacijama civilnog društva koje prate ovaj slučaj gotovo dve godine kasnije.

Dve inicijative za rešavanje problema su preduzete samo 2017. godine.

EBRD-ov nacrt za rudarske strategije prepoznaje da se u Srbiji "mnogi rudnici uglja u državnom vlasništvu nalaze u siromašnim EHS&S uslovima". Međutim, takođe navodi da je "zemlja trenutno najpovoljnija na Balkanu", zahvaljujući rudarskom kodu. Kao rezultat toga, u toku je tihi investicioni bum. Zbog toga postoji i mala prilika za postavljanje novih tla za istraživanje u zemlji. Rudarstvo je samo izvor mogućnosti zapošljavanja u mnogim regionalnim gradovima. Zato, obuka i obrazovanje za zapošljavanje je sve veći fokus.

Povoljnost rudarstva u Srbiji zapravo proizlazi iz serije rupa u rudarskom zakonu i kompanija koju smo dokumentovali: nema garantovanih zaštićenih područja za rudarske perimetre za najmanje 2,5 km od zajednica, isključivanje lokalnih zajednica iz procesa odobravanja, lakoća pribavljanja dozvola za istraživanje, rudarske kompanije koje su oslobođene odgovornosti za istorijsko zagađenje, itd.

Rudnici lignita Marica Istok - slučaj (Bugarska)

U 2015. godini EBRD je obezbedila grant za kompaniju Marica Istok za kupovinu bagera, kao deo Fonda za demontažu Kozloduj-a. Informacije o grantu su bile dostupne u Bugarskim medijima već u 2014. godini i članovi grupe Bankwatch-a Za Zemiata su se raspitivali o tome u tadašnjem Ministarstvu Ekonomije i Energetike. Najnovija istraga sa PCM-om Banke iz septembra 2017 je predložila da se KIDSF grant još uvek isplaćuje, tako da je projekat aktivan i da EBRD ima finansijski interes za to.

Pored toga, EBRD-eov projekat izdavanja obveznica za 2016. godinu za bugarsko državno energetske preduzeće, čiji je cilj podrška implementacije ključnih reformi sektora energetike i omogućavanje BEH-u da restrukturira dug na svom bilansnom stanju, poboljšanje dugoročne finansijske održivosti energetskog sektora u Bugarskoj, određeni zahtevi prema BEH-u i njegovim glavnim zavisnim preduzećima, kao što je kompanija Marica Istok.

Ne postoji sumarni dokument za deo projekta KIDSF, samo obaveštenje o dizajnu, proizvodnji, isporuci, izgradnji i puštanju u pogon bagera na kotačima tip SRs 2000 i tip SRs-200 na Maritza Istok EAD, Bugarska. Oni pružaju dodatne informacije o zameni tri dampera SRS 1200 sa novim rotacionim bagerom SRS 2000 na Troianovo-severnoj pumpi novog bagera SRs 200 za sekundarno iskopavanje od 50 miliona m³ unutrašnjih nasipa na južnoj granici rudnika "Trojanovo-Sever".

Kupovina nove rudarske opreme direktno omogućava ekstrakciju lignita i životno produženje rudnika. Osim toga, to je subvencija, u vidu donacije, čak ni zajam, što dodatno ne trpi konkurenciju na tržištu uglja.

Omogućavanje kupovine rudarske opreme i signaliziranje širenja rudnika, imalo je snažan uticaj na zajednice koje žive u selima u blizini rudnika. Posle 2005. godine selo Beli Briag napušteno je od strane opštinske administracije i u teškom je stanju zbog predstojećeg preseljenja. Jedini zainteresovani kupac lokalne imovine je Marica Istok kompanija, koja procenjuje cenu imovine i nudi cenu koja ne može pokriti kupovinu ili izgradnju novog doma i dvorište slično onima koji su trenutno u vlasništvu. Kompanija koristi izraz "procena tržišne cene" i preferira da se ne koristi izraz kompenzacija. Ne postoji jasan Akcioni plan za preseljenje, okvir za kupovinu zemljišta ili jasna metoda za kompenzaciju koja bi bila fer i

pravična za seljane. Slučaj je podložan inicijativi za rešavanje problema sa PCM-om EBRD-a.

Zaključci

Da bi ostali ispod graničnog nivoa od 2 stepena Celzijusa, globalne emisije treba da dosegnu maksimum, a zatim da padnu između 40 i 70 procenata do 2050. godine, prema petom izveštaju procene IPCC-a. Pored toga, da se dođe do nivoa od dva stepena, globalne emisije ugljenika samo od uglja treba smanjiti za dve trećine nivoa 2015. do 2040 godine.

Prema Studiji Oksford Univerziteta 2016. godine, to znači da nema više postrojenja za proizvodnju električne energije od fosilnih goriva koje bi mogle da se izgrade nakon 2017. godine. Ovi nalazi su dopunjeni studijom Oil Change International koja zaključuje da ne samo da ne mogu biti izgrađene nove elektrane za fosilna goriva, ali i da ne postoji nova infrastruktura za fosilna goriva takođe. To je zbog toga što potencijalne emisije ugljenika iz nafte, gasa i uglja koji trenutno postoje u svetu operativnih polja i rudnika već bi nas vodili preko 2 stepena Celzijusa zagrevanja, pa čak i izuzimajući uglj, rezerve u trenutno aktivnim naftnim i gasnim poljima bi nas vodile preko 1.5 stepena Celzijusa. To znači da će neke oblasti morati da budu zatvorene pre nego što budu iscrpljene.

Dok predložena strategija ima za cilj da uzme u obzir klimatske promene i podstakne vlade da ih uzmu u dugoročni strateški pristup, činjenica da i dalje operacije termičkog i koksiranog uglja mogu da budu finansirane znači da banka izbegava da pokrije uticaje sagorevanja na klimatske promene. Prema tome, banka pokazuje spremnost da se dodatno angažuje u finansiranju rudarstva bez uzimanja odgovornosti za buduće emisije i klimatske promene i ovi projekti bi doprineli u oslobađanju resursa preduzeća.

Vlade zemalja u tranziciji sa bogatim rezervama uglja često su odlučene da ih koriste, uprkos svim naučnim dokazima o doprinosu uglja klimatskim promenama, životnoj sredini i socijalno negativnim uticajima i potrebu da se globalno sagori uglj. Ako su ove zemlje nepopustljive pridržavajući se ovog puta, ne bi trebalo da postoji uloga javnog novca da ih podrži u tome, naročito ako ova podrška poremećuje tržišnu nekonkurentnost uglja i zadržava sektor na životnoj podršci.

Iz ovih razloga, Bankwatch i partnerske nevladine organizacije pozivaju na potpuno zaustavljanje ugljano-rudarskih projekata od strane EBRD-a. Može se izvršiti finansiranje za obnovu zatvorenih rudnika uglja, dokle god su obaveze klijenta u pogledu zaštite životne sredine i socijalne pomoći eksplicitno napisane u ugovoru i rezultati su transparentno i periodično prijavljeni javnosti.